

L'aportació del Jordi Domènech a la formació continuada del professorat.

Mireia Manresa Potrony
Institut de Ciències de l'Educació (ICE), UAB
mireia.manresa@uab.cat

Begonya Oliveras Prat
Institut de Ciències de l'Educació (ICE), UAB
begona.oliveras@uab.cat

Laura Santacruz Parrilla
Institut de Ciències de l'Educació (ICE), UAB
laura.santacruz@uab.cat

Resum • En l'article s'exposa la perspectiva que té l'ICE de la UAB de Jordi Domènech com a formador de professorat, a partir de l'experiència de col·laboració viscuda i del repàs dels cursos que hi va impartir. Aquesta rememoració reflecteix les característiques de les seves propostes formatives, el seu perfil com a formador i els trets que el caracteritzaven, sempre situats en les darreres tendències formatives i en l'actualitat de les necessitats del sistema educatiu

Paraules clau • formació permanent del professorat, competència científica; indagació científica; competències professionals docents; tractament integrat de llengua i contingut.

Jordi Domènech's impact on ongoing teacher professional development.

Abstract • The article presents the UAB ICE's perspective on Jordi Domènech as a teacher trainer. It draws from his collaborative experiences and a comprehensive review of the courses he conducted. This reflection highlights the distinctive features of his training methodologies and his identity as a trainer, showcasing his commitment to staying abreast of the latest trends in education and addressing the current needs of the education system.

Keywords • Ongoing teacher professional development; Scientific Proficiency; Scientific Inquiry; Teaching Professional Competences; Integrated Language and Content Approach.

PRESENTACIÓ

Jordi Domènech va ser un formador emblemàtic i referent de l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona (ICE UAB). La funció principal de l'ICE és la de vincular la Universitat amb la resta d'etapes del sistema educatiu a través d'àmbits d'actuació diversos. L'ICE UAB entén la formació continuada del professorat com una intervenció clau en la professionalització docent i en la millora dels processos d'ensenyament aprenentatge, i, per tant, central en la innovació i la transformació educatives.

La formació continuada que l'ICE de la UAB ofereix als docents es fonamenta en la recerca sobre la manera com aprenem i en la didàctica específica de les diferents disciplines que integren el currículum escolar. Es tracta, a més a més, d'una formació l'enfocament metodològic de la qual (1) fa evident aquest marc teòric que la basteix, (2) se centra en la pràctica docent, (3) s'orienta cap a la cohesió social; (4) proveeix interacció i retorns continus i aprofundits a qui s'hi forma, i (5) es dissenya i desenvolupa també a partir de les reflexions i aportacions dels nostres formadors, com també de les dels membres dels nostres equips i xarxes de treball.

La concepció de Jordi Domènech sobre la formació dels docents va ser coherent amb el plantejament de l'ICE i es va concretar de manera excel·lent en les seves propostes formatives. Domènech sempre va considerar clau la formació continuada en el desenvolupament i la pràctica professionals de mestres i professors i va desenvolupar el seu perfil formador com una línia de treball més de la seva vida professional.

La seva competència professional i la seva activitat en entorns diversos i complementaris (professor d'ensenyament secundari, professor universitari i molt actiu en el món digital a través de diverses xarxes docents, com ara la Red BioGeo), juntament amb la seva sensibilitat i capacitat d'observació li permetien detectar necessitats importants dels docents i, en conseqüència,

dissenyar propostes formatives per donar-hi resposta.

JORDI DOMÈNECH COM A FORMADOR

El seu perfil aplegava moltes de les condicions que el situaven en un nivell d'excel·lència professional en aquest àmbit, com n'hi ha pocs. A partir de la relació que va tenir amb l'ICE de la UAB durant molts anys, se'n pot fer una caracterització que gira entorn dels fonaments teòrics de la formació docent actual:

- **Principis de les propostes formatives.**

La seva finalitat sempre era cobrir necessitats o situacions problemàtiques col·lectives i entenia el sistema educatiu en la seva globalitat. No només al·ludia a la didàctica específica de les ciències, la seva especialitat, sinó que aportava plantejaments i reflexions pedagògiques generalitzables a altres àmbits. En són un exemple algunes de les seves darreres publicacions sobre el concepte de situació d'aprenentatge (Domènech – Casal, 2023a, Domènech – Casal 2023c i Domènech – Casal, 2023c) que inclou el nou currículum LOMLOE, que serveixen per orientar professorat de totes les àrees i matèries, o bé les seves reflexions sobre els processos de transformació i de canvi en els centres educatius. (Domènech – Casal, 2023b) Aquest bagatge ampli li conferia un perfil extremadament ric com a formador que es reflectia en el disseny i la planificació dels seus cursos.

- **Regulació de l'aprenentatge.** Allò que el caracteritzava d'una manera clara era la manera en què feia el seguiment de les formacions. Feia un acompanyament des d'una mirada reguladora i d'això en queda una evidència clara en els cursos virtuals i asíncrons que va impartir. La seva atenció als docents inscrits en les formacions, així com el *feedback* que els donava eren excel·lents: detallats, personalitzats i amb converses individuals i grupals, per tal que prengueren decisions sobre el seu procés d'aprenentatge.

- **Reflexió sobre la pràctica formativa.** Les valoracions dels seus cursos se situaven sempre en la franja més alta per part dels docents participants, però Domènech no només aprofitava els comentaris que li feien sinó que analitzava

aprofundidament cada activitat del curs per introduir-hi millores en la següent edició. És allò que s'espera de qualsevol formador competent.

També volem destacar la seva generositat, tant amb l'ICE per atendre en tot moment el que se li proposava, com amb la comunitat educativa i altres formadors. Tenia una consciència molt clara que calia fer xarxa entre docents i xarxa entre formadors. En aquest sentit, dissenyava els cursos i, un cop ja estaven pilotats, els transferia a altres professors per fer-los-en traspàs mentre ell es dedicava a crear-ne d'altres de nous que contínuament se li acudien.

Tot això ho duia a terme amb un elevat sentit del compromís amb la institució amb la qual treballava. En el cas de l'ICE, era una persona formadora proactiva i sensible als formats i propòsits que perseguim: rebíem contínuament propostes i suggeriments per part seva, amatent al que feia falta per millorar l'aula, el sistema educatiu i la formació del professorat. Era un plaer –i ens donava molta seguretat– saber que teníem un expert com ell al costat.

LES PROPOSTES FORMATIVES DE JORDI DOMÈNECH

Si fem un repàs de les formacions que va fer amb l'ICE, Jordi Domènech en va impartir de dos tipus: d'una banda, de centrades en la didàctica específica de les ciències i, de l'altra banda, d'orientades a fer reflexionar els docents sobre la pròpia pràctica i fer-ne transferència mitjançant l'escriptura d'articles de didàctica. Són els següents:

- **La indagació i desenvolupament de la competència científica**. L'objectiu del curs era el desenvolupament de la competència científica, a través de propostes d'activitats concretes i pràctiques en diversos eixos: el treball al laboratori (i la indagació i naturalesa del coneixement científic), el treball per projectes (projectes d'indagació), la relació ciència-societat (controvèrsies sociocientífiques) i l'avaluació (avaluació d'habilitats científiques). Aquest curs virtuals d'*Indagació i competència científica* va arribar fins a les 9 edicions (2017-2020) per l'alta demanda i

participació del professorat, i per les valoracions excel·lents cap al formador.

- **Eines lingüístiques per ensenyar a pensar ciència**. Aquest curs en les seves diverses edicions sempre partia de la mateixa premissa: ensenyar les formes de comunicar de la ciència contribueix a aprendre les formes de pensar de la disciplina. Aquest curs, en format virtual, oferia eines i enfocaments lingüístics per apropar l'alumnat al discurs i manera de pensar de la ciència: observació, formulació de preguntes i explicacions, argumentació i ús de proves, consens i controvèrsia.... En acabar la formació, el professorat participant sabia articular els següents aspectes en favor del desenvolupament del pensament de l'alumnat des de l'àrea de ciències: la formulació de preguntes en escenaris com el disseny d'investigacions; el desenvolupament d'habilitats cognitives-lingüístiques a l'aula (argumentar, justificar, explicar, descriure...); la lectura crítica, la cerca i validació de fonts i la seva vinculació amb les pseudociències i les Fake News; el paper del lèxic i els gèneres lingüístics científics (article científic, informe geogràfic, pòster científic, fitxa arqueològica...) en el disseny d'unitats didàctiques.

- **Esctura d'articles de didàctica: escriure per pensar la pràctica**. Domènech era un gran comunicador i divulgador, per això, en els darrers anys també va voler ajudar a companys de professió introduint-los a l'escriptura d'articles de didàctica com a procés de reflexió sobre la pròpia pràctica, per tal de comunicar-la i fer així aportacions al debat educatiu. El curs es va realitzar des del 2019 al 2022 i anava dirigit a docents de qualsevol nivell i especialitat.

REFLEXIONS FINALS

Jordi Domènech integrava una sòlida formació científica amb un coneixement profund de la didàctica específica de les ciències i això, juntament amb la seva comprensió de la professió docent, li va permetre dur a terme activitats de formació continuada del professorat de gran impacte, un impacte que de ben segur va arribar a l'aula. L'ICE de la UAB agraïx immensament

haver pogut comptar amb la saviesa, l'expertesa i el tarannà del Jordi.

Gràcies per tot el que ens has donat.

BIBLIOGRAFIA

Domènech – Casal , J. (23 de gener de 2023a) Situacions d'aprenentatge: tipus i com dissenyar-les. *Jordi Domènech eportfolio*
<https://jordidomenechportfolio.wordpress.com/>

Domènech – Casal , J. (9 de febrer de 2023b) El paper de les narracions en els processos de canvi. *Jordi Domènech eportfolio*

<https://jordidomenechportfolio.wordpress.com/>

Domènech – Casal J. (2023c) Situacions d'Aprenentatge. Idees per al desplegament curricular de les Ciències. *Ciències: Revista del professorat de ciències de primària i secundària*, 45, 73 – 85
<https://doi.org/10.5565/rev/ciencies.469>

Domènech – Casal J. (2023d) Reflexions i orientacions per al desplegament del nou currículum de Ciències a l'ESO . *Ciències: Revista del professorat de ciències de primària i secundària*, 45, 55 – 72.
<https://doi.org/10.5565/rev/ciencies.468>